

Прищеп С.М.

ПІДПРИЄМЛИВІСТЬ ОДНА ІЗ СКЛАДОВИХ КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХОДУ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ

Анотація. Прищеп С.М. Підприємливість одна із складових компетентісного підходу сучасної освіти. В статті розкривається сучасна ситуація перебудови освітньої системи, розкривається важливість переходу освіти на основу компетентісного підходу. Відповідно до аналізу законодавчих документів та поглядів сучасних дидактів, доведена необхідність формування ключових компетентностей, серед яких чільне місце посідає – підприємницька. Нами розкрито її основні завдання, етапи формування і проаналізовано польсько-український проект на підтримку формування підприємницької компетентності «Шкільна академія підприємництва». Визначено складові компоненти роботи даного проекту, що були зорієнтовані на теоретичну та практичну складову підготовки учнів та вчителів.

Summary. Pryschepa S.M. Entrepreneurship is one of the components of a competent approach of modern education. The article reveals the modern situation of the educational system restructuring, the importance of education transition to the basis of a competent approach. According to the analysis of the legislative documents and the views of modern didactics, proved the necessity of forming key competencies, among which the main place takes the entrepreneurial. We uncovered its main tasks, stages of formation and analyzed the Polish-Ukrainian project in support of entrepreneurial competence formation “School Academy of Entrepreneurship”. Determined the components of the work on this project which were oriented on theoretical and practical component of students and teachers training.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. На сьогодні в Україні триває процес реформування освітньої системи, спрямований на розвиток та набуття особистістю якісних здатностей, приведення вітчизняних критеріїв та стандартів освіти у відповідність до європейських вимог. Традиційно завдання шкільної освіти визначалися набором знань, умінь і навичок, які має опанувати випускник. На сьогодні такий підхід є недостатнім, адже соціуму потрібні випускники, які готові долучитися до подальшої діяльності, здатні практично розв'язувати життєві та професійні проблеми, що постають перед ними.

Тому перед сучасною освітньою системою стоїть завдання сформувати громадянина, спроможного до гнучкої зміни способів і форм життєдіяльності, а формування ключових компетентностей, що відповідають основним видам діяльності громадянина, стає актуальним завданням навчально-виховного процесу вищого навчального закладу. Про ключові компетентності та формування їх у підростаючому поколінні говорили давно, проте презентовано було їх в проекті «Нова школа» у 2016 році.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор. Проблема вдосконалення системи освіти шляхом впровадження компетентісного підходу активно обговорюється у педагогічній науці. Розв'язання окресленої проблеми започатковане у працях А. Андрєєва, А. Хуторського, Г. Селевка, О. Овчарук, О. Пометун, Дж. Равена, та інших вітчизняних і закордонних педагогів.

Зокрема, у роботах О.Пометун, авторка визначає компетентність як спеціальний шлях у структуруванні знань, умінь, навичок, спроможностей і ставлень, що дають змогу майбутньому фахівцю визначити, тобто ідентифікувати, і вирішувати незалежно від контексту проблеми, що є характерними для певного напряму професійної діяльності [3].

Дж. Равен [5, с. 6] у зміст поняття «компетентність» вкладає специфічну здатність людини, необхідну для ефективного виконання конкретної діяльності в певній предметній галузі. Ця здатність передбачає наявність у людини загальних і вузькоспеціальних знань, особливого роду предметних навичок, способів мислення, розуміння відповідальності за свої дії.

Визначення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим

присвячується означена стаття. Українські вчені зробили значний внесок у розроблення проблеми компетентнісного підходу в освіті. За результатами діяльності українських науковців і практиків досліджено теоретичні й прикладні питання реалізації компетентнісного підходу в освіті України. У результаті запропоновано перелік ключових компетентностей: навчальна (уміння вчитися), громадянська, загальнокультурна, інформаційна, соціальна, здоров'язберігаюча, які деталізуються в комплексі знань, умінь, навичок, цінностей, ставлень, здатностей за навчальними галузями й життєвими сферами учнів.

У проєкті «Нова школа» [4] з-поміж вищезначених компетентностей виділяють підприємницьку компетентність, яку формують на основі реалізації сучасних проєктів. Про важливість даних проєктів та особливості формування підприємницької компетентності в сучасних школах на сьогодні є маловивченими.

Формулювання цілей статті (постановка завдання) – окреслити важливість формування підприємницької компетентності у сучасних школярів та реалізація даної компетентності на основі проєкту «Шкільна академія підприємництва».

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням наукових результатів. Прагнення України стати повноправним членом Європейської спільноти вимагає орієнтації системи вищої освіти на підготовку фахівців із високим рівнем професійної компетентності, конкурентоспроможних і мобільних на ринку праці.

Як зазначено в Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року, «система освіти повинна забезпечувати формування особистості, яка усвідомлює свою належність до Українського народу, європейської цивілізації, орієнтується в реаліях і перспективах соціокультурної динаміки, підготовлена до життя в постійно змінюваному, конкурентному, взаємозалежному світі» [2].

Такої ж позиції дотримується міністр освіти України Л. Гриневич, яка зазначає, що «освіта покликана відіграти провідну роль у цьому поступові, підтримуючи тих, хто навчає і навчається у вкрай складних реаліях, що швидко і непередбачено змінюються. У цьому контексті, за умов задекларованого оновлення змісту освіти, ми розуміємо нагальність засвоєння досвіду європейської спільноти, зокрема у визначенні та відборі ключових компетентностей, серед яких вирізняється інноваційність та підприємливість» [4].

У робочій програмі Європейської комісії «Ключові компетентності для навчання протягом життя. Європейська довідкова система» [6] було визначено підприємницька компетентність, основними завданнями якої є співвідношення власні економічні інтереси і потреби з наявними ресурсами, інтересами і потребами інших людей і суспільства; аналіз і оцінювання власних професійних можливостей, здібностей та співвідношення їх з потребами ринку праці; представлення і поширення інформації про результати своєї діяльності та діяльності колективу [6].

Слід зазначити, що формування підприємницької компетентності пов'язане не тільки з тим, як учням викладають економіку, а з усією системою навчання та виховання в школі. Тим самим обґрунтовується важливість формування підприємницької компетентності ще в початковій школі де немає курсу економіки, тому варто формувати підприємницьку компетентність на основі інтегрованих уроків: з математикою, логікою, образотворчим мистецтвом, природознавством [1].

Задля важливості у формуванні підприємницької компетентності не лише на уроках економіки, але й на більшості навчальних предметів є впровадження проєкту «Шкільна академія підприємництва». Метою даного проєкту є розвиток в учнів та у вчителів, що забезпечують навчально-виховний процес професійної активності, підприємливості. Безпосередньо, сам проєкт складався з чотирьох компонентів, які охоплювали як теоретичні, так і практичні аспекти підготовки.

Перший компонент «Тренери» передбачав навчання українських експертів для підтримки розвитку вчителів і шкільних психологів у сфері реалізації завдань щодо професійної активності та підприємливості учнів.

Надзвичайну роль у формуванні компетентностей підростаючого покоління відіграє вчитель, який має мислити креативно і прогресивно, проектувати результати своєї діяльності й моделювати навчально-виховний процес на основі досягнень сучасної педагогічної науки, є гарантом нової якості освіти. Тому наступний компонент (другий компонент) «Шкільні лідери» покликаний забезпечувати підготовку вчителів шкіл і шкільних психологів до підтримки розвитку учнів у сфері професійної активності та підприємництва.

Третій компонент «Шкільні клуби підприємництва», який став основоположним у підготовці учнів до активності на ринку праці та активного і підприємницького ставлення.

Четвертий компонент «Інтернет-платформа проекту», що слугував підсилення попередніх компонентів та зосереджував увагу на координації, моніторингу та пропагуванні проекту.

Як результат такі проекти є новими плацдармами, щодо реалізації та впровадженні цікавих методів і форм роботи, які дозволять учням ефективно працювати в групі, шукати оптимальні шляхи вирішення проблеми, брати на себе відповідальність, спілкуватися, висловлювати свою думку та захищати її, що є запорукою формування в учнів підприємливості та ініціативності. Під час навчання також було представлено польський досвід у сфері розвитку підприємливості як ключової компетентності учнів. Значним елементом навчання було представлено способи підготовки учнів до виконання ролі підприємця – планування економічної діяльності, створення бізнес-плану, планування маркетингової та рекламної діяльності, аналіз коштів на фірмі і ведення власного підприємства.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальшого розвитку даного напрямку.

Компетентність «підприємливість» означає здатність особи втілювати задуми в життя. Вона охоплює такі аспекти, як креативність, потяг до інновацій і вміння ризикувати, а також здатність планувати заходи і цілеспрямовано реалізовувати їх. Ця компетентність є дійсно, як зазначено в робочій програмі Європейської комісії, однією з важливих компетентностей для навчання протягом життя, бо слугує підтримкою для осіб не лише в їхньому щоденному приватному та суспільному житті, а й на робочому місці, допомагаючи усвідомити сутність роботи і здатність до використання шансів; вона є основою більш конкретних умінь і знань, необхідних тим, хто реалізує заходи суспільного чи комерційного характеру або бере в них активну участь.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гельбак А.М. Формування підприємливості учня як ключової компетентності для життя : [методичні рекомендації] / А.М. Гельбак. – Кропивницький : КЗ «КОШПО імені Василя Сухомлинського», 2017. – 24 с.
2. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року // Урядовий кур'єр. – 2013. – № 155. – С. 9–11.
3. Пометун, О. І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання : наук.-метод. посіб. / О. І. Пометун, Л. В. Пироженко ; за ред. О. І. Пометун. – К. : Вид-во А.С.К., 2004. – 432 с.
4. Проект для обговорення «Нова школа» (простір освітніх можливостей) / за заг. ред. М. Грищенка. – К. 2016. – 34 с.
5. Равен, Дж. Педагогическое тестирование : проблемы, заблуждения, перспективы : пер. с англ. / Дж. Равен. – М. : Когито-Центр, 1999. – 144 с.
6. Key Competences for Lifelong Learning. A European Reference Framework. - Brussels: European Commission, 2004.